

- realizację zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego,
- odpowiednie warunki do nauki, sprzęt specjalistyczny i środki dydaktyczne,
- realizację programu dostosowanego do indywidualnych potrzeb ucznia,
- odpowiednie formy i metody pracy dydaktycznej,
- zatrudnienie dodatkowych nauczycieli posiadających specjalne przygotowanie pedagogiczne oraz specjalistów prowadzących zajęcia rewalidacyjne,
- zajęcia rewalidacyjne lub zajęcia socjoterapeutyczne, stosownie do potrzeb,
- integrację ze środowiskiem rówieśniczym,
- pomoc rodzicom (prawnym opiekunom) dzieci w zakresie doskonalenia umiejętności niezbędnych we wspieraniu ich rozwoju.

Rozporządzenie w §6 reguluje także kwestię warunków i form sprawdzianu oraz egzaminów zewnętrznych.

Powyżej zasygnalizowane akty prawne z pewnością tworzą całość, można więc mówić o spójnym systemie prawnym edukacji ucznia niepełnosprawnego. Na temat potrzeby zmian obowiązującego prawa czy ewentualnych uzupełnień, niech wypowiedzą się praktycy i fachowcy w tej dziedzinie.

Uwaga: ujednolicone teksty wskazanych w tekście aktów prawnych znajdują Państwo na witrynie:

<http://www.reformaprogramowa.men.gov.pl/akty-prawne>

Nowości w prawie oświatowym

Kontynuując pogoń za zmianami, urwaną w poprzednim numerze na początku kwietnia, nie trudno zauważyć, że kolejne akty prawne składają się w logiczną całość, tworząc prawny model nowego ustroju szkolnego realizowanego na dobre od 1 września 2009 roku.

I tak, w ujęciu chronologicznym warto odnotować:

1. USTAWĘ z dnia 19 marca 2009 roku o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie innych ustaw (Dz. U. Nr 56, poz. 458), wprowadzającą sporo zmian (w większości obowiązujących od 22 kwietnia 2009 roku). Tekst wymaga więc analizy szczególnie przez dyrektorów szkół i placówek. Pomocny z pewnością będzie materiał zawarty na witrynie MEN¹

(http://www.reformaprogramowa.men.gov.pl/images/docs/6_ustawa_w_pigulce.pdf).

¹ Witryny od niedawna znacznie bardziej przyjaznej dla użytkowników poszukujących informacji z zakresu prawa – w zakładce „Reforma programowa” dostępne są także (co ważne przy częstych nowelizacjach) ujednolicone teksty najważniejszych aktów prawnych, z ustawą o systemie oświaty na czele, oraz rzeczowe, na bieżąco aktualizowane analizy. To samo w zakładce „Prawo oświatowe”, gdzie poprzez dostęp do bazy aktów prawnych można pobrać przepisy nawet z ostatnich kilkunastu lat, zapoznać się projektami, a także przeczytać opinie i stanowiska MEN.

Zwracam szczególną uwagę na:

- możliwość przekazania przez jednostkę samorządu terytorialnego w drodze umowy szkoły liczącej nie więcej niż 70 uczniów, osobie prawnej niebędącej jednostką samorządu terytorialnego lub osobie fizycznej bez potrzeby likwidacji tej szkoły. Przekazanie wymaga pozytywnej opinii kuratora oświaty (art. 5). Ponadto właściwa jednostka samorządu terytorialnego jest obowiązana powiadomić w terminie 6 miesięcy przed dniem przekazania szkoły lub placówki pracowników oraz zakładowe organizacje związkowe o terminie przekazania, jego przyczynach, prawnych, ekonomicznych i socjalnych skutkach dla pracowników;
- możliwość ustalenia wynagrodzenia osobie niebędącej nauczycielem (zatrudnianej w trybie art. 7 ust. 1b) na pułapie nauczyciela dyplomowanego (dotychczas – kontraktowego). Dotyczy to również osób zatrudnianych do prowadzenia zajęć z zakresu kształcenia zawodowego (art. 7 ust. 1d);
- dodanie przepisów dotyczących możliwości tworzenia w szkołach publicznych i niepublicznych oddziałów międzynarodowych (art. 7a – art. 7d);
- dostosowanie realizacji obowiązku szkolnego do założeń reformy programowej, w tym wprowadzenie obowiązkowego rocznego przygoto-

wania przedszkolnego dzieci w wieku 5 lat (od 1 września 2011 roku), prawa do objęcia dziecka 5-letniego wychowaniem przedszkolnym przez okres najbliższych dwóch lat szkolnych, organizacji innych form wychowania przedszkolnego, obniżenia wieku rozpoczęcia tego obowiązku od 6 lat (od 1 września 2012 roku), z możliwością wcześniejszego rozpoczęcia tego obowiązku w okresie najbliższych trzech lat szkolnych, a od 1 września 2012 roku także przez dziecko 5-letnie;

- zmiany dotyczące: wyboru i dopuszczania do użytku szkolnego w danej szkole podręczników, programów nauczania oraz warunków ich dopuszczania (rozporządzenie wykonawcze – w punkcie 5);
- zmiany składu komisji konkursowej (zmniejszono liczbę przedstawicieli rady pedagogicznej i rady rodziców oraz kuratorium oświaty). Powierzenie stanowiska dyrektora po rozstrzygniętym konkursie nie będzie wymagało zgody kuratora oświaty. Okres powierzenia pełnienia obowiązków dyrektora został wydłużony z 6 do 10 miesięcy (art. 36a ust. 5);
- zmiany dotyczące kierunków kształcenia zawodowego – kurator oświaty nie będzie wydawał opinii przy ustalaniu zawodów, w których będzie kształcić szkoła. Decyzję podejmie dyrektor szkoły w porozumieniu z organem prowadzącym po zasięgnięciu opinii wojewódzkiej lub powiatowej rady zatrudnienia (art. 39 ust. 5);
- nie będzie wymagana także opinia kuratora oświaty przy zakładaniu szkoły lub placówki publicznej przez osobę prawną inną niż jednostka samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną (art. 58 ust. 3).

Powyższy akt prawny skutkuje także zmianami w Karcie Nauczyciela:

- trybu oceny pracy dyrektora szkoły (art. 6a ust. 6 i 7), której dokonuje obecnie organ prowadzący szkołę w porozumieniu z organem sprawującym nadzór pedagogiczny;
- ponadto z art. 12 ust. 3 wykreślono zapis (w praktyce martwy): *Organ sprawujący nadzór pedagogiczny może zobowiązać nauczyciela do podjęcia doskonalenia zawodowego w określonej formie.*

2. Dwukrotnie w ciągu kilku miesięcy znowelizowane ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 58, poz. 475 oraz Dz. U. Nr 83, poz. 694) zawiera zmiany dotyczące m. in. egzaminu maturalnego dla szkół i oddziałów dwujęzycznych

oraz egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe. W przypadku zestawienia zajęć w blok przedmiotowy, odrębnie oceniać się będzie poszczególne zajęcia edukacyjne wchodzące w skład bloku. Rozszerzono możliwość zwolnienia z nauki drugiego języka obcego uczniów ze sprzężonymi niepełnosprawnościami lub z autyzmem.

3. ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW z dnia 27 kwietnia 2009 roku w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy finansowej uczniom na zakup podręczników (Dz. U. Nr 76, poz. 642) – obowiązujące od 4 czerwca 2009 roku. Rozporządzenie określa szczegółowe warunki udzielania pomocy uczniom objętym rządowym programem pomocy uczniom w 2009 roku „Wyprawka szkolna”, formy i zakres pomocy oraz tryb postępowania w sprawie udzielania pomocy. Wnioski składane są do dyrektora szkoły, do której uczeń będzie uczęszczał w roku szkolnym 2009/2010, w terminie ustalonym odpowiednio przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, właściwego dla siedziby szkoły.

4. ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 27 maja 2009 roku w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania (Dz. U. Nr 83, poz. 693). Rozporządzenie wchodzące w życie 1 września 2009 roku uchyliło dotychczasowe rozporządzenie w tej sprawie. W innych formach wychowania przedszkolnego, począwszy od 1 września 2009 roku, realizowana jest podstawa programowa wychowania przedszkolnego (poprzednie rozporządzenie dopuszczało możliwość realizacji części podstawy programowej). Określono szczegółowe wymagania i warunki dopuszczania lokalu do prowadzenia zajęć. W zakresie zadań nauczyciela znalazło się m.in. *przeprowadzenie, w roku szkolnym poprzedzającym rok szkolny, w którym możliwe jest rozpoczęcie przez dziecko nauki w szkole podstawowej, diagnozy gotowości do podjęcia nauki w szkole.* Minimalny dzienny wymiar godzin zajęć, w czasie których jest realizowana podstawa programowa wychowania przedszkolnego, wynosi 3 godziny, wymiar tygodniowy zajęć – od 12 do 20 godzin, a liczebność grupy zawarta jest w przedziale od 3 do 25 dzieci. Rodzice (prawni opiekunowie) dzieci mają zagwarantowaną możliwość uczestniczenia w zajęciach.

5. ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 8 czerwca 2009 roku w sprawie dopuszczania do użytku w szkole

programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników (Dz. U. Nr 89, poz. 730) – obowiązuje od 10 czerwca 2009 roku. Rozporządzenie, będące aktem wykonawczym do art. 22a ust. 8 ustawy z dnia 19 marca 2009 roku o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 56, poz. 458), uchylilo poprzedzające je rozporządzenie z 6 stycznia 2009 roku (Dz. U. Nr 4, poz. 18) – straciło ono moc z dniem 10 czerwca 2009 roku na podstawie art. 25 ust. 1 cytowanej wyżej ustawy. Nowe rozporządzenie określa m.in. szczegółowe warunki i tryb dopuszczania przez dyrektora szkoły do użytku programów wychowania przedszkolnego, programów nauczania dla zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego, szczegółowe warunki, jakie muszą spełniać dopuszczone podręczniki – w tym wprowadzenie możliwości dopuszczenia do użytku szkolnego podręcznika w formie elektronicznej. Program wychowania przedszkolnego lub program nauczania do zajęć edukacyjnych może być opracowany samodzielnie lub we współpracy z innymi nauczycielami. Nauczyciel może także zaproponować program opracowany przez innego lub innych autorów albo program opracowany przez innego lub innych autorów wraz z dokonanymi zmianami. Rozporządzenie określa warunki dopuszczenia do użytku w szkole poszczególnych programów i określa szczegółowo ich budowę. Przepisy rozporządzenia regulują również kwestie opiniowania programów.

Zostały opublikowane również:

6. ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 21 kwietnia 2009 roku w sprawie ramowego programu szkolenia kandydatów na egzaminatorów, sposobu prowadzenia ewidencji egzaminatorów oraz trybu wpisywania i skreślenia egzaminatorów z ewidencji (Dz. U. Nr 70, poz. 600) – obowiązuje od 16 maja 2009 roku, oraz:
7. ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 8 czerwca 2009 roku w sprawie warunków wynagradzania egzaminatorów za udział w przeprowadzaniu sprawdzianu i egzaminów oraz nauczycieli akademickich za udział w przeprowadzaniu części ustnej egzaminu maturalnego (Dz. U. Nr 94, poz. 773) – obowiązuje od 18 czerwca 2009 roku.
8. USTAWA z dnia 22 maja 2009 roku o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz ustawy o kulturze fizycznej (Dz. U. Nr 97, poz. 801) zawiera zapisy zobowiązujące od 1 września 2009 roku do odbywania edukacji dla bezpieczeństwa przez uczniów gimnazjów, zasadniczych szkół zawodowych, liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych i techników, z wyjątkiem uczniów szkół dla dorosłych, w wymiarze 1 godziny zajęć tygodniowo. Ukaże się jeszcze rozporządzenie wykonawcze *w sprawie sposobu realizacji edukacji dla bezpieczeństwa, z uwzględnieniem możliwości organizowania obozów specjalistycznych*.

Lada moment pojawi się także (będzie obowiązywać od 1 września 2009 roku) rozporządzenie określające dopuszczalne formy realizacji dwóch godzin obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego. Zastąpi ono dotychczasowe rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 9 grudnia 2003 roku. Jak czytamy w uzasadnieniu projektu, dwie godziny obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego realizowane będą w klasach IV-VI szkół podstawowych, gimnazjach oraz w szkołach ponadgimnazjalnych. Zajęcia wychowania fizycznego powinny być prowadzone w sali gimnastycznej lub sali dostosowanej do zajęć ruchowych, na boisku szkolnym lub na zewnątrz budynku w środowisku naturalnym. Szkoła może także korzystać z innych obiektów sportowych. Jedną lub dwie, spośród ww. godzin obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego, uczniowie mogą realizować w wybranych przez siebie oraz swoich rodziców (prawnych opiekunów) formach zajęć, które uwzględniają ich zainteresowania, zróżnicowany poziom sprawności oraz potrzeby zdrowotne i wynikają z określonych uwarunkowań organizacyjno-kadrowych szkoły. Szkoła, uwzględniając wymagania określone w podstawie programowej, przygotowuje własną ofertę edukacyjną zajęć, które mogą być prowadzone jako zajęcia lekcyjne, pozalekcyjne lub pozaszkolne. Swoboda w decydowaniu o formie organizacyjnej dwóch obowiązkowych godzin zajęć wychowania fizycznego pozwoli na bardziej efektywną i bliższą potrzebom uczniów realizację zajęć w szkołach. W ramach tych zajęć szkoła może zaproponować od jednej do kilku dyscyplin sportowych do wyboru, uwzględniając uzdolnienia i zainteresowania uczniów oraz tradycje sportowe szkoły i środowiska. Zajęcia te mogą zawierać jedną lub kilka form aktywności fizycznej. Zajęcia taneczne powinny umożliwiać udział w tanecznych formach

aktywności fizycznej, pogłębiać wiedzę i rozwijać umiejętności w tej dziedzinie. Mogą one obejmować jedną lub kilka form tańca. Aktywne formy turystyki powinny umożliwiać udział w aktywności fizycznej połączonej z elementami krajoznawstwa i ekologii. W ramach tych zajęć szkoła może zaproponować uczniom jedną lub kilka form turystyki do wyboru, w zależności od ich zainteresowań oraz warunków terenowych w środowisku. Za organizację wszystkich obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego, zarówno organizowanych jako zajęcia lekcyjne, jak i pozalekcyjne lub pozaszkolne odpowiada szkoła.

9. Od 1 lipca 2009 roku obowiązuje już także USTAWA z dnia 22 maja 2009 roku o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych (Dz. U. Nr 97, poz. 800). Dotyczy ona nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych w publicznych i niepublicznych przedszkolach, szkołach publicznych i niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych oraz publicznych i niepublicznych placówkach kształcenia ustawicznego i placówkach, o których mowa w art. 2 pkt 5 i 7 ustawy z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (więc tzw. „przy tablicy”).

Odnotujmy ponadto:

10. ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 15 czerwca 2009 roku w sprawie publicznych placówek kształcenia ustawicznego, publicznych placówek kształcenia praktycznego oraz publicznych ośrodków dokształcania i doskonalenia zawodowego (Dz. U. Nr 99, poz. 828) – obowiązujące od 11 lipca 2009 roku (zastąpiło rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 13 czerwca 2003 roku).

Kolejno: „Radosna szkoła” – czyli rządowy program, mający zapewnić wsparcie finansowe dla szkół, przeznaczone na zakup pomocy dydaktycznych do miejsc zabaw w szkole i na urządzenie szkolnego placu zabaw. Program zakłada wsparcie finansowe dla organów prowadzących szkoły

na zakup – lub zwrot kosztów zakupu – pomocy dydaktycznych do miejsc zabaw w szkole i na urządzenie szkolnego placu zabaw (obejmujące, między innymi, koszt zagospodarowania terenu, koszt bezpiecznej nawierzchni oraz zakup i instalację sprzętu rekreacyjnego). I właśnie ukazało się rozporządzenie wykonawcze, precyzujące formy i zakres finansowego wspierania organów prowadzących, sposób podziału środków budżetu państwa przyznanych na realizację programu, szczegółowe kryteria i tryb oceny wniosków organów prowadzących o udzielenie wsparcia finansowego oraz zakres informacji, jakie powinien zawierać wniosek organu prowadzącego o udzielenie wsparcia finansowego:

11. ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW z dnia 7 lipca 2009 roku w sprawie form i zakresu finansowego wspierania organów prowadzących w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w klasach I-III szkół podstawowych i ogólnokształcących szkół muzycznych I stopnia (Dz. U. Nr 110, poz. 915).

No i wreszcie na koniec:

12. ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 16 lipca 2009 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (Dz. U. Nr 116, poz. 977). Data obowiązywania: 7 sierpnia 2009 roku. Nowelizacja umożliwi m.in. prowadzenie dzienników elektronicznych, które mogą całkowicie zastąpić tradycyjne dzienniki w formie papierowej.

I jeszcze kilkanaście projektów, o których w następnym numerze naszego kwartalnika.

Autor jest nauczycielem konsultantem w Mazowieckim Samorządowym Centrum Doskonalenia Nauczycieli, kierownikiem Wydziału w Radomiu

Nowości prawne

z witryny www.men.gov.pl

Minister Edukacji Narodowej 10 sierpnia 2009 roku podpisał nowelizację rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 sierpnia 1999 roku w sprawie sposobu nauczania szkolnego oraz zakresu treści dotyczących wiedzy o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa, o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej prokreacji, zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego.

Zmiany w rozporządzeniu wynikają z zaprzestania funkcjonowania dotychczasowych szkół ponadpodstawowych w systemie oświaty, dostosowania przepisów do zmienionej podstawy programowej kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół oraz konieczności dookreślenia warunków uczestnictwa uczniów w zajęciach wychowania do życia w rodzinie.

Zgodnie z podpisaną nowelizacją, na zajęcia wychowania do życia w rodzinie nie będą uczęszczać tylko ci uczniowie niepełnoletni, których rodzice zgłoszą dyrektorowi szkoły sprzeciw w formie pisemnej co do udziału dzieci w zajęciach oraz ci uczniowie pełnoletni, którzy sami zgłoszą dyrektorowi w formie pisemnej sprzeciw wobec udziału w zajęciach.

Praktyka wskazuje, że nieuczestniczenie w zajęciach podejmujących tematykę dotyczącą wiedzy o życiu seksualnym człowieka jest jedną z głównych przyczyn ryzykownych zachowań młodzieży. Wprowadzane w rozporządzeniu rozwiązanie może przyczynić się do zwiększenia frekwencji uczniów, poprzez wyeliminowanie sytuacji, w których uczniowie nie uczestniczyli w zajęciach na skutek niedopełnienia formalności. Jednocześnie zachowane zostanie prawo rodziców i pełnoletnich uczniów do odmówienia uczestnictwa w lekcjach.

Zajęcia wychowania do życia w rodzinie będą prowadzone w szkołach podstawowych (w klasach V-VI), gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych w ramach godzin przeznaczonych w szkolnych planach nauczania do dyspozycji dyrektora szkoły w każdej klasie po 14 godzin, w tym po 5 godzin z podziałem na grupy dziewcząt i chłopców.

Obecnie w zajęciach wychowania do życia w rodzinie uczestniczy 64,7% uczniów szkół podstawowych, 65,4% – gimnazjów, 37,7% – liceów ogólnokształcących, 43,7% – liceów profilowanych, 50,5% – techników i 43,7% – zasadniczych szkół zawodowych. Zajęcia mogą być prowadzone przez osoby posiadające kwalifikacje do nauczania w danym typie szkoły oraz ukończone studia wyższe z zakresu nauk o rodzinie albo studia podyplomowe lub kursy kwalifikacyjne zgodne z treściami programowymi zajęć.

Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 września 2009 roku

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie kryteriów i trybu przyznawania nagród dla nauczycieli określa kryteria i tryb przyznawania nagród ministra do spraw oświaty i wychowania, kuratora oświaty i organu sprawującego nadzór pedagogiczny dla nauczycieli za ich osiągnięcia w zakresie pracy dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej, w tym wykonywania zadań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom w czasie zajęć realizowanych przez szkołę, jak również realizacji innych zadań statutowych szkoły, w szczególności w zakresie:

- kształtowania najważniejszych umiejętności uczniów,
- rozwiązywania problemów o charakterze wychowawczym lub socjalnym uczniów,
- działań innowacyjnych,
- pracy organizacyjnej na rzecz szkoły,
- współpracy szkoły ze środowiskiem lokalnym,
- działań na rzecz oświaty w wymiarze co najmniej regionalnym.

W rozporządzeniu odstąpiono od wymieniania katalogu ściśle określonych kryteriów, co pozwala na pełniejsze docenienie pracy nauczycieli w różnych jej aspektach, a także stwarza warunki do doceniania podejmowanych przez nauczycieli wartościowych i kreatywnych inicjatyw zawodowych. Pozwala to ponadto docenić także tych nauczycieli, którzy wyróżniają się ogromnym dorobkiem i wybitnymi osiągnięciami w konkretnej specjalności.

Rozporządzenie wprowadza jedną nagrodę, którą przyznaje minister właściwy do spraw oświaty i wychowania. Praktyka 20 lat przyznawania nagród I i II stopnia wykazała, że bardzo trudno jest obiektywnie ocenić i porównać osiągnięcia poszczególnych nauczycieli, a także sprecyzować kryteria, jakie musi spełniać nauczyciel na I stopień, a jakie na II stopień nagrody.

Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.